

# DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 105 • Maribor, četrtek, dne 14. septembra 1939 • Leto XIV

## Po štirindvajsetih letih

Naloge socialističnih delavskih zaupnikov v sedanjem času.

Pred dobrimi štirindvajsetimi leti je nastala svetovna vojna, ki se je sedanjemu rod večinoma še prav dobro spominja, ker je bila krvava in je trajala nad štiri leta. Imperialistična je bila ta vojna. Danes imamo novo vojno. Vzroki današnje vojne so podobni. Pričakovali smo pa po prvi vojni dobo mirnega življenja in normalnega razvoja v mednarodnih odnosih. Zgodilo se ni tako. Namesto svobodnega razvoja je bolj in bolj pritiskala reakcija ter ovirala duhovni razvoj narodov in preprečila, da bi se sporazumevali in sodelovali. Zaostrele so se razmere do nove vojne.

V sedanjih vojni je zaenkrat ostalo doslej mnogo več držav nevtralnih kakor v zadnji. Toda tudi te se čutijo ogrožene ter v varstvo svoje nevtralnosti izdajajo razne ukrepe, ki motijo družabno življenje. Mednarodna kriza zahteva take ukrepe s stališča držav.

V takih razmerah je najbolj prizadeto delavsko gibanje, če niso funkcionalni organizaciji dovolj okretni in ne pojasnijo delavstvu položaja natančno. Prav v takih trenutkih morajo delavski organizatorji pokazati posebno spretnost, da pritegnejo sodelujoče k sodelovanju in jim izročijo pravočasno funkcije, če so sami zadržani, da bi jih opravljali. Organizacije morajo nemoteno delovati, čeprav je ta ali oni odbornik zadržan. Delavske organizacije smo rabili, jih rabimo sedaj in jih bomo vbodoče še rabili. Zato pada velika odgovornost na vse delavske zaupnike in tudi na članstvo, če zaradi takih mednarodnih motenj postajajo hladni do svoje edine zaščitnice v socialnem življenju — do delavske organizacije.

Večno ne bodo trajali taki odnosi v mednarodni politiki. Zato mora skrbeti tudi delavski razred, ki največ trpi zaradi njih, da se narodi prerode v boljšo družbo, kar se pa da napraviti le z delom za socializem, z delavsko solidarnostjo v organizacijah in nepremagljivo duhovno enotnostjo.

Delavci in nameščenci, v organizaciji! Vodite organizacije skrbno!

Proti vojnem je predvsem potrebna enotna duhovna sila delavskega razreda, ki želi mir in zdrav razvoj človeške družbe.

## Krivi prijatelji delavstva

Spominjamo se še na leto 1920. Prav tako taktiko je izbrala takrat meščanska radikalna stranka, da razcepi enotnost delavskega razreda, kakor danes moderni agitatorji, ki bi radi v kalnem ribarili. Takrat so pošiljali in plačevali agitatorje po državi, da so agitirali za »komunizem«, danes jih pošiljajo, da agitirajo proti delavskemu razredu, češ, da je marksističen in anacionalen. Takratnih agitatorjev ni več v delavskem gibanju. Šli so nazaj, odkoder so bili poslani. In v današnjih vrstah bojnikov proti enotnosti delavskega razreda naletimo zopet na vrsto reprezentantov in agitatorjev, ki so se izneverili svoji prvotni veri v »komunizem«.

Ni jasno, zakaj so danes tam, kjer jih prej ni bilo. Eno pa je gotovo, da, ali niso bili iskreni prej ali pa niso iskreni sedaj. In v tem je jedro nezanesljivosti, v tem je takorekoč dokaz, da delajo za denar in ne iz prepričanja ali volje, da podpro delavski razred v boju za njegove socialne pravice. Dokaz za to trditev je tudi v tem, da hočejo vzeti delavstvu vso odločevalno pravico in izvajati nad njim diktaturo. Delavski razred pa ni za take meto-

# Krvavi boji na Poljskem

## Poljaki branijo Varšavo z neverjetno hrabrostjo

Napad nemške vojske na Varšavo z jugozapada ni uspel, kakor to priznavajo tudi nemška vojna poročila.

Položaj na poljskem bojišču je približno ta-le:

Poljska armada, ki se umika iz poznanske pokrajine, se nahaja zapadno od Varšave, na črti Vloclavak (ob Visli), trdnjava Kutno (o kateri trdijo Nemci, da je obkoljena), do severno od Lodža (ki je že v nemški posesti) in potem južno od železniške proge Lodž—Varšava. Ta armada se nahaja torej pred Varšavo, v nekem trikotu, čigar vrh sega do Varšave, en krak tvori reka Visla (severno), drugi krak pa železniška proga Lodž—Varšava (južno).

Tej armadi grozi popolna obkolitev, ako bi se Nemcem posrečilo zavzeti Varšavo. Istočasno pa ta poljska armada ogroža v boku nemške čete, ki so na jugozapadu, iz smeri Lodž—Radom dospele do reke Visle pod Varšavo, jo prekoračile in prišle že tudi čez železniško progo Varšava—Siedlce. Te nemške čete obstojajo predvsem iz motoriziranih oddelkov, ki so daleč pred prodirajočo nemško pehoto. Zato je opasnost zanje precejšnja. Nemci se trudijo, da bi to nevarnost zmanjšali z letalskimi napadi na poljske čete, ter na ta način preprečili njih gibanje in zbiranje. Ako Poljakom uspe, da s svojo armado, ki se umika iz Poznanske, udarijo nem-

skim četam jugovzhodno pod Varšavo v bok, potem bi to lahko postalo zelo usodno za Nemce.

Med tem pa skuša nemška armada, ki prodira iz vzhodne Prusije proti jugu in je vzhodno od Buga dospela do železniške proge Varšava—Bialostok, obkoliti Varšavo z vzhoda, jugovzhodno od Varšave pa tvegajo isti poskus nemške čete, ki so kot zgoraj rečeno, prodrle iz smeri Radoma preko Visle do železniške proge Siedlce.

Položaj pred Varšavo je tak, da se lahko pretvori v silen poraz ali Poljakov, ali Nemcev. Odločitev zavisí od vprašanja sposobnosti motoriziranih čet nemške armade. Ako bi se motorizirane čete, ki prodirajo čez železniško progo Varšava—Bialostok s severa in one, ki prodirajo čez železniško progo Varšava—Siedlce, združile vzhodno od Varšave, bi bila usoda vse poljske armade, v kolikor je osredotočena okoli Varšave, zapečatená.

Zato je toliko zanimanja za vojne dogodke pri Varšavi.

Na bojišču v trikotu Radom, Zvole, Łysa gora, so se po nemškem poročilu udale štiri poljske divizije, ki so bile obkoljene. Zapadno od tega trikotu loči sedaj Poljake in Nemce reka Visla, do izliva reke San, ki priteka od juga v Vislo. Od tu pa krene fronta v ravni črti proti jugu, zapadno Rzeszowa. Na

tej fronti ima nemška armada namero, da prispe do Przemysla. Eno nemško poročilo pravi, da so zasedle nemške čete kraj Hirov, južno od Przemysla ob vzhodju Karpatov, kamor so prodrle iz Slovaške.

## Varšava se silajno brani

Poljaki so odločeni braniti Varšavo z vsemi silami. Prve oddelke motorizirane nemške vojske, ki je prispela v Varšavo, so zajeli. Potem so s protinapadi zaustavili nadaljnje prodiranje Nemcev proti Varšavi z jugozapada ter jih odrinili za 10 do 30 km od mesta.

Varšava se je med tem spremenila v trdnjavo. Vse prebivalstvo, vključno žene in otroci, so pomagali pri utrdbenih delih.

To utrjevanje pa se vrši med silnimi bombnimi napadi na mesto. Nemška letala naravnost zasipajo Varšavo z bombami in so v enem dnevu naštel 40 zračnih napadov na mesto.

## Tudi Gdynia še ni zavzeta

Nemška poročila sama priznavajo, da poljsko pristanišče Gdynia še vedno ni zavzeto.

Razpršene poljske čete v koridorju so se zopet zbrale in pretrgale železniško zvezo preko koridorja. Nadalje so te čete vzpostavile tudi zvezo s poljsko poznansko armado.

## Hudi boji za Posaarje

Francoske čete so doslej zasedle 900 kvadratnih kilometrov nemškega ozemlja

Na zapadni fronti se razvijajo silni boji med reko Saaro in nizkimi Vogezi. V gibanju je fronta v dolžini 20 km. — Namen francoskega prodiranja je, da pride armada čim globlje v Posaarje in se zlasti polasti vsega premočnega področja.

Važne so te operacije francoske armade radi tega, ker deloma razbremenjujejo poljsko fronto, na drugi strani pa je s tem zavarovano ozadje Maginotove linije, ki je poprej ležalo v območju to-pov nemške armade.

## 2 milijona vojakov bodo dale kolonije Franciji

Švicarski list »Die Weltwoche« poroča, da bodo dale kolonije Franciji dva milijona vojakov za njeno vojno v Evropi, ne da bi bila s tem prizadeta obrambna sila kolonij. Dve tretjini te armade je že v Franciji.

Za Francijo je pomoč iz kolonij važna, ker ji mora biti drago življenje slehernega Francoza. Kajti Francija nima skoro nobenega presežka porodov.

V svetovni vojni so dale kolonije Franciji samo 275.000 vojakov in sicer: Francoska vzhodna Afrika 150.000, Indokina 46.000, Madagaskar 40.000, francoska zapadna Indija 36.000, So-

de. Delavski razred hoče soodločevati v boju za svoje pravice. To je velika razlika.

Suženj je delavec že danes dovolj velik.

Zatrjuje se, da se francosko prodiranje nadaljuje.

Nemci so poskusili s protinapadom proti reki Moseli, pa niso uspeli.

## Angleške čete v Franciji

Ogromno število čet se je izkrcalo v Franciji, ki so bile nemudoma prepe-ljane na bojišča. Prebivalstvo je priredilo četam sijajen sprejem.

Listi povdarjajo, da so to sinovi bojevnikov izpred Yperna in s Somme, kjer je bilo v svetovni vojni s krvjo potrjeno angleško-francosko bratstvo.

## Francoski socialisti in vojna

Izjava s. Bluma v »Populairu«.

V »Populairu« je napisal s. Leon Blum ob izbruhu vojne to-le: »Vojna je izbruh, ki ga ni mogoče preprečiti. Niti Anglija, niti Fran-

cija ne vodita vojne proti nemškemu narodu... Obe sta bili pripravljene, sodelovati na konferenci petih velesil, ako bi bila Nemčija ustavila vojno in povlekla svoje čete iz Poljske... Najmiroljubnejši narod je bil na ta način prisiljen začeti vojno. Toda Francija bo branila svojo svobodo, svoj obstoj in svojo čast. Respekt pred dano besedo, se nadopolnjuje s skrbjo za svojo lastno varnost. V vojni se bo Francija borila za mir, za resničen mir, ki bo zgrajen na pravičnosti in pameti, ki bo imel za cilj osvoboditev in bratsko sodelovanje vseh narodov.«

## Glavno glasilo angleške delavske stranke o vojni

»Daily Herald«, glavno glasilo angleške delavske stranke piše o izbruhu vojne:

»... Stati ob strani, med tem ko se uničuje neodvisnost malih narodov... bi bilo še mnogo strašnejše kot pa je vojna.«

## Oklica nemške socialne demokracije in avstrijskih socialistov

Odbor nemške socialne demokracije v Parizu je objavil oklic v zvezi z izbruhom vojne, v katerem pravi: »Pre-gaziti krivce, da bi mogli potem nadaljevati z mirno obnovo Evrope, je zapoved zgodovine. V tem smislu se borimo za:

mir, svobodo in kruh!« — Oklic avstrijskih socialistov pa pravi: »Mi avstrijski socialisti izjavljamo svečano, da bomo nadaljevali boj proti barbarstvu, ki tla-či naše sodeluge in omadežuje svet s krvjo.«

## Več delamo in manj jemo!

Indeks potrošnje je padel za 25 točk.

Narodna banka je objavila pregled o stanju naše domače potrošnje. Ako vzamemo kot osnovo za račun potrošnje število 100 v letu 1936, potem je nazadoval konzum v naši državi od leta 1938, ko je znašal 124.9 na 98.3 v letu 1939. Dočim se je izvoz v istem razdobju dvignil od 152.8 na 203.3.

Toda, ker je bilo l. 1936 leto gospodarske krize, kateri je v letu 1937 sledila konjunktura in se je število delavcev v letu 1939 dvignilo napram številu v letu 1938, zlasti pa v primeri z letom 1936, pridemo do zaključka, da več delamo in manj jemo!

Padec domače potrošnje je posledica premajhnega zaslužka, obubožanja naroda, ki si sam ne more privoščiti ničesar, zato pa prekomerno izvaž.

Številke Narodne banke najzgovorneje pričajo o vrednosti raznih socialnih ukrepov zadnjih let, katerim je gotov del časopisja pel tako veliko slavo. V njih se zrcali tudi vrednost ukrepov o minimalnih mezdah itd. V te številke naj se zamislijo tisti, ki nosijo odgovornost za bodoči razvoj naroda, ki več dela, a manj je, manj troši za obleko, obutev in svoje kulturne potrebe!

## Pravosodni minister napoveduje politične svoboščine

Sestanek pravosodnega ministra dr. Laza Markovića v Nišu.

Pravosodni minister dr. Laza Marković, ki pripada staroradikalni stranki, je imel te dni sestanek v Nišu, na katerem je govoril o delu in ciljih sedanje vlade. Med drugim je rekel tudi to-le:

»Glavne naloge sedanje vlade so, izvesti sporazum, čuvati državo in vrniti narodu politične svoboščine... Vlada stremi za obnovo političnih svoboščin in normalnega parlamentarnega življenja. Edina ovira, da se na tem področju ne postopa hitreje, je težek zunanje-

politični položaj. Vlada bo skoraj sprejela zakon o volitvah narodnih poslancev s tajnim glasovanjem, s sistemom okrožij in srezov... Kar se tiče novih političnih zakonov, morem reči, da bodo sprejeti in da bodo zelo svobodoljubni, tako da bo omogočeno ustanavljanje strank po njihovih političnih programih.

Da bi se le že skoro uresničile napovedi gospoda ministra!

## Uredba o ustroju banske oblasti na Hrvaškem

V »Narodnih novinah« je bila objavljena naredba o ustroju banske oblasti na Hrvatskem.

Upravno oblast v banovini Hrvatski vrši kralj preko bana. Ban je vrhovni organ upravne oblasti, ki jo izvaja po ustavi, uredbi o banovini Hrvatski in ostalih predpisih.

V bansko oblast spadajo oddelki: 1. notranje zadeve, 2. prosveta, 3. pravosodje, 4. kmetijstvo, 5. gozdarstvo, 6. rudarstvo, 7. obrt, industrija in trgovina, 8. gradbena dela, 9. socialna politika, 10. narodno zdravje in 11. finančne zadeve. Razen tega je še predsedništvo s kabinatom bana.

## Angleško-francoski vojaški posvet

se je vršil dne 12. septembra v Parizu. Udeležila sta se ga Angleža Chamberlain in minister za vzporedno obrambo lord Chatfield, od strani Francozov pa Daladier in vrhovni poveljnik Gamelin.

Poročila povdarjajo, da se bodo taki posveti vršili še večkrat, ker so potrebni soglasni ukrepi obeh držav in armadnih poveljstev.

### Vojna na morju

Nemške podmornice so doslej potopile 17 parnikov s skupno tonažo 96.000 ton, Angleži in Francozi pa so potopili 5 nemških parnikov s skupno tonažo 15.000 ton.

### Nemške ladje morajo iz španskih luk

Španska vlada je ukazala nemškim ladjam, da morajo v 24. urah zapustiti

španska pristanišča, ali pa bodo posadke internirane.

## Nenadno izboljšanje odnosov med Italijo in Francijo

Iz Pariza poročajo, da je pričakovati skorajšnjega izboljšanja odnosov med Italijo in Francijo, zlasti pa obnovitev trgovine v večjem obsegu in sklenitev trgovinske pogodbe.

## Italija še vedno za nevtralnost in mir.

Sporedno z Vatikanom.

Zdi se, da italijanska in vatikanska diplomacija sporedno posredujeja za mir.

Predloge za mir je že pred časom objavil nemški tisk in je verjetno, da na teh bazirata obe intervenciji, od katerih je ena diplomatska, ena pa moralna.

## Dama in po svetu

Delegacije svobodnih strokovnih organizacij pri notranjem ministru. Glavni radniški savez v Beogradu je interveniral pri ministru za notranje stvari Mihaljeviću glede svobodnih strokovnih organizacij.

Dr. Maček o sokolstvu. Dr. Maček je izjavil, da Hrvati nikakor ne mislijo na obnavljanje hrvatskega Sokola. — Sokol je po njegovem mnenju izključno češka ustanova, v ostalem pa stvorjena po nemškem vzorcu. Hrvati bodo imeli svojo telovadno organizacijo, ki bo na popolnoma drugi osnovi in v skladu z duhom hrvatskega naroda.

Nadzorstvo nad uvozom blaga iz neklirinskih držav. Vlada je odredila nadzorstvo nad uvozom vseh vrst blaga, ki prihaja v našo državo iz neklirinskih držav, to je iz držav, katerim moramo blago plačati v zlatu ali tujih devizah. Brez odobrenja devizne direkcije Narodne banke se ne more uvoziti nobenega blaga iz neklirinskih držav.

Obtok bankovcev se je v naši državi v dveh tednih povečal za 1141 milijonov dinarjev na 8.486.5 milijonov dinarjev.

Privilegirana agrarna banka bo odslej postavljena pod nadzorstvo kmetijskega ministrstva.

Odbor za pomoč poljskemu rdečemu križu je bil te dni ustanovljen v Beogradu. Odbor posluje v »Francoskem domu«, kjer tudi sprejema darove v blagu in denarju.

Zagrebaška občina je najela veliko posojilo 180 milijonov dinarjev za zgradbo zaklonišč in silosov za shrambo potrebnih živil za mestno prebivalstvo v slučaju potrebe.

Gospodarska pripravljenost Francoske. Finančni minister Reynaud je te dni govoril o finančnem položaju Francije. Francija razpolaga sedaj z dvakrat večjo rezervo zlata kot leta 1914. S tem zlatom bo kupovala vse, kar bo potrebovala iz inozemstva. Kljub vojni ni proglašen moratorij. Vsi denarni zavodi izplačujejo vse vloge neomejeno, dočim so v letu 1914. plačali samo 50 odstotkov vsakih 15 dni. Država si lahko izposodi pri Narodni banki 25 milijard frankov. Razen tega je bilo v prvem tednu vojne na novo vpisano za 1.6 milijard frankov državnih bonov.

Francoski prosvetni minister gre prostovoljno na fronto. Prosvetni minister Jean Zay je sporočil ministrskemu predsedniku, da se kot minister nikakor ne namerava odtegniti službi v vojski, ker mu je šele 35 let. V pismu pravi: »... želim deliti usodo z mladino, za katero sem delal v vladi tri leta.«

Nemški rušilec zadel ob mino. Nemško brodovje se je zateko v Baltičsko morje, »... Anglija razpolaga z brodovjem 1.500.000 ton, dočim znaša nosilnost nemškega vojnega brodovja samo 200.000 ton. Nek nemški rušilec, ki je križaril blizu švedske obale, je te dni zadel ob mino, ki so jo spustile v morje nemške ladje in se potopil.

Avstrijske šole polne ranjencev. Po poročilu švicarskih listov, v bivši Avstriji ni šolskega pouka, vsa šolska poslopja so polna ranjencev, ki so jih pripeljali z nemško-poljske fronte.

Vojski in častniki nekega slovaškega polka v Bratislavi, ki bi bili morali oditi te dni na poljsko bojišče, so se uprli in izjavili, da nočejo v vojno proti Poljski. Upornike je nemško vojaštvo v Bratislavi razorožilo.

Rumunija je mobilizirala en milijon rezervistov in mobilizira kar naprej. V rumunskih političnih krogih povdarjajo, da je mobilizacija samo priprava za vsak slučaj.

Romuni kopljejo utrdbe ob ruski meji. Mnogo rumunskih čet se nahaja ob ruski meji, kjer z vso naglico kopljejo utrdbe. V Bukareštu pa je vse pripravljeno za morebitno izpraznitev mesta in odselitev civilnega prebivalstva.

Tudi Letška je izvedla delno mobilizacijo in poklicala pod orožje več letnikov rezervistov.

100 milijonov dolarjev je izglasoval kanadski parlament za vojne izdatke. Kakor znano, se je sedaj tudi Kanada pridružila Angliji in napovedala Nemčiji vojno.

Zdravniki na deželo. Ministrski svet je sklenil uredbo, glasom katere je obvezan vsak zdravnik, da izvršuje prakso najmanj dve leti na deželi, predno more biti sprejet v državno ali samoupravno službo, ali pa nameščen pri socialnem zavarovanju.

Vozne ugodnosti invalidov. Vojni invalidi, ki so v posesti osebne železniške legitimacije, plačajo na železničah in ladjah v državni eksploataciji polovično voznino. Ostale osebe, ki so zaščitene z uredbo o vojnih invalidih, pa imajo pravico do polovične voznine 12krat letno. Legitimacije izdaja pristojna železniška direkcija na podlagi invalidske knjižice. Za brezplačno potovanje je potrebna objava pristojnega oblastva, ki kliče invalida, ali pa mu da dovoljenje za potovanje, v svrhu, da dotičnik doseže pravico ali pomoč po uredbi o invalidih.

Obrtniške razstave ne bo. Pripravljalni odbor za obrtniško razstavo razglasa, da je nameravana razstava slovenske obrti od 7. do 16. oktobra preložena na nedoločen čas.

Naši mornarji bodo dobili še enkrat toliko plače, ako bodo pluli z našimi ladjami izven naših voda, v vodovju držav, ki so v vojni ali pa po Atlantskem oceanu.

Zgorel je največji hotel v Bitolju, v južni Srbiji, ki je bil last bitolske občine. Škoda je manjša, kot pa zavarovalnina.

Letos se ljudje ne bodo tako vozili po »dalmatinca«, kakor druga leta, ker bo baje vinska letina v Dalmaciji za okrog 30 odstotkov manjša. Toda, če ne bo tuiskega prometa in bo ovrnan tudi izvoz, ga bomo pa mogoče še kljub temu imeli preveč za lastno porabo.

Romunski vojni begunec zaklal svojo ženo. V Jarunu pri Zagrebu je tamkaj bivajoči romunski vojni begunec, Ivan Popuh, z nožem zaklal svojo ženo, ranil pa svojega enajstletnega sina in pastorko. Pravijo, da je bil Popuh alkoholik, sam pa zatrjuje, da je dejanje zagrešil iz ljubosumnosti. Pač tragedija ljudi, ki so hoteli uteči nemili usodi, pa jih je dosegla na drug način.

Zaposlitev za 1500 ljudi v pisarni Mednarodne organizacije Rdečega križa v Ženevi. Mednarodna organizacija Rdečega križa v Ženevi bo otvorila informacijsko pisarno za vojne ujetnike, kakršna je že postojala tamkaj za časa svetovne vojne. Pisarna ima nalogo posredovati zvezo med ujetniki in njih svojci, ki večkrat ni mogoča drugače, kot preko Ženeve. V tej informacijski pisarni bo 1500 nameščenec. Kakor vidimo ustvarja vojna tudi zaposlitev.

13 milijonov sodov petroleja hoče kupiti Anglija v Mehiki in pri tej priliki obnoviti diplomatske zveze z rpi, ki so bile doslej pretrgane še iz za časa, ko je Mehika sklenila razlastiti petrolejske magnate, čijih last so bili petrolejski vrelci.

Dve nabito polni garnituri elektr. cestne železnice na Dunaju sta v ponedeljek po noči trčile na državnem mostu. Ogromno potnikov je bilo ob tej priliki hudo ranjenih. Radi zatemetitve je prišlo v zadnjem času na Dunaju že do številnih karambolov, ki so terjali več človeških življenj.

Zane Grey:

## Mož iz gozda

Dale se je ustavil pred neko lepo, malo koč, ki jo je obdajal majhen vrt, poln sončnih rož. Na njegov glasen klic je odgovorila stara žena, ki se je prikazala na pragu, siva in sključena, toda začudo čila.

»Moj Bog, saj to je vendar Milt Dale!«

»Bo že res, Mrs. Cass«, je odvrnil. »Divjo puro sem Vam prinesel.«

»Milt, Vi ste dober dečko, ki nikoli ne pozabi stare vdove... Kakšna divja pura! Prva v tej jeseni, ki mi je prišla pred oči. Moj mož, Tom, je tudi imel navado, da je nosil take pure domov... In kdo ve, morda se nekoč še vrne.«

Njen mož, Tom Caas, je odšel pred leti v pragozd in od tega časa je zginila vsaka sled za njim. Toda stara žena je še vedno čakala nanj in ni hotela opustiti nade.

»To se je že zgodilo, da so se moške zgubili v gozdovih in potem prišli zopet nazaj.« Kdo ve kolikokrat je bil Dale že tako govoril z njo.

»Pridite vendar notri! Gotovo ste lačni, vem. No, sin moj, kdaj ste zadnjič jedli sveža jajca ali kakšen cvrtnjak?«

»Tega se še gotovo spominjate«, je odgovoril smejoč se, med tem ko ji je sledil v majhno, čisto kuhinjo.

»Za božjo voljo! Od tega je že več mesecev.« Zmajala je s svojo sivo glavo. »Milt, Vi bi se morali odreči temu divjemu življenju — in se oženiti — ter

si ustvariti lasten dom.«

»O tem mi neprestano govorite.«

»Da, in vem tudi, da bom to še doživela... Tako, sedaj pa sedite tu, skoro Vam bom lahko potegla s čim, da se Vam bodo sline pocedile.«

»Kaj je kaj novega, tetka?«

»Nič posebnega v tem od Boga pozabljenem kraju. Pomislite samo, dva tedna že ni bil nihče v Snowdropu!... Sary Jones je umrla, dobra duša — bolje zanjo, da je tako, — in ena izmed mojih krav se je zgubila. Milt, ta bo podivjala, ako se bo potepala po gozdovih. Morate pogledati za njo. Vi edini ste v stanu, drugi nihče. Lev je raztrgal telico Johna Dakerja, Lemu Hardenu pa so konjski tatovi ukradli njegovega iskrega konja. Lem je kot brez uma. Sedaj se spomnim, Milt, kje pa je Vaš veliki Ranger, ki ga niste hoteli niti prodati, niti posoditi?«

»Moji konji so zgoraj, v gozdovih, tetka; kakor upam, na varnem pred konjskimi uzmoviči.«

»No, to se pa res prijetno čuje. Lahko mi varjamete, Milt, nam so to poletje pokradli najrazličnejšo živino.«

Med tem, ko je starka pripravljala Daleju obed, je nadaljevala s pripovedovanjem o tem in onem. Kar se je bilo dogodilo, odkar je bil Dale zadnjič pri njej na obisku. Dale je z dopadanjem poslušal njeno čeblihanje in njeno svojevrstno filozofijo; in zelo dobro mu je delo, da je lahko sedel pri njeni mizi. Domneval je, da ne bi mogel nikjer na svetu dobiti tako surovo maslo in smetano, taka jajca in tako gnjat. Razen tega je imela vedno pripravljen jabolčni zavitek, tisto izmed redkih stvari, po katerih je hrepenelo Dalejevo srce v samotni pragozda.

»Kako pa kaj stari Auchincloss?«

»Žalostno, — žalostno«, je vzdihovala Mrs. Caas. »Toda on Vam potuje in jezdi naokrog kot poprej nekoč. Al ne bo več dolgo... čakaj, zdaj sem se domislila — najbolj bedasta novica, ki ste jo bilo kdaj slišali.«

»Kaj pravite!« je vzkliknil Dale, da bi vzpodbudil starko.

Al je poslal v Saint Joe po svojo nečakinjo - Helen Raynerjevo. Njej namerava zapustiti vse svoje premoženje. Mnogo smo že čuli o njej pripovedovati — pravijo, da je zelo lepa... No, vidite, Milt Dale, to bi bila partiia za Vas. Pustite gozd in oprijmite se kakšnega dela... To dekle lahko poročite.«

»Nimam nobenega izgleda, tetka«, je smehljaje odvrnil Dale.

Stara žena se je pričela smejati na ves glas. »Vi ste mi pravil! Vsako dekle bi Vas vzelo, Milt Dale, samo ako ji pomahate z žepnim robcem!«

»Mene? Zakaj neki, tetka?« je vprašal na pol v šali, na pol zares. Kadarkoli se je vrnil v civilizirane kraje, vselej je moral s težavo spraviti svoje misli v sklad z domisljicami ljudi.

»Zakaj? Moj Bog, Milt, Vi živite v gozdovih — in ste kot kakšen desetleten dečko — potem pa zopet star, kot gora... v vsej pokrajini ni nobenega mladega človeka, ki bi se mogel primerjati z vami. In to dekle. — to Vam bo prava vročeglavka, kot vsi Auchinchlossi.«

»Potem pa mi nikakor ne izgleda tako dobra partiia«, je odvrnil Dale.

(Dalje prihodnjič.)

Tiskovni sklad. Lesce: Z. ...  
darovali: Kos Alojz din 5, Reinhardt Andre  
din 2, Mezgol Filip din 3, Horvat Jožef din 20  
Frelj Janez din 10. — Ljubljana: Kopa  
Jože din 10. — Iskrena hvala. Posnemaite!

## Zadnje vesti

## Poljska armada je udarila Nemcem v bok in ponovno zavzele Lodž

Namera Nemcev, da bi obkolili poznansko armado, se je ponesrečila.

Reuter poroča iz Poljske, da se je poljski armadi, ki se je umikala s Poznanske, posrečilo združiti se z jedrom severne poljske armade pred Varšavo. Nameravana obkolitev te armade se torej Nemcem ni posrečila.

Poljska poznanska armada je sedaj

udarila v bok nemški jugovzhodni armadi, ki je preko Lodža prodirala v smeri na Varšavo in preko Visle, ob progi Varšava—Siedlce.

Nemci napredujejo proti Lvovu, kakor zatrjuje nemški radio.

## ZAGOTOVILA CHAMBERLAINA IN DALA-DIERA POLJSKI

Z angleško-francoske vojaške konference so poslali pozdrave poljski armadi in zagotovili poljski vladi, da Anglija in Francija ne bosta nikoli zapustili Poljske.

Italija stavila švici na razoplačo svoja pristanišča za uvoz goriva. Italijanska vlada je sporočila švicarski vladi, da ji stavi na razpolago svoja pristanišča za uvoz goriva.

Uvoz in izvoz go'obov-pismonoš, kakor tudi trgovanje z njimi, je francoska vlada prepovedala.

## Ob izbruhu vojne v Nemčiji

Očividec, ki se je mudil v Nemčiji ob izbruhu vojne, nam piše:

Nemški narod ni verjel v izbruh vojne. Par dni pred usodnim 1. septembrom, ko je bila mobilizacija takorekoč že izvršena, so mi zagotavljali ljudje, da vojne ne bo. Prepričani so bili, da se bo vse tako izteklo, kot lansko leto s češkoslovaško. Kaiti tudi tedaj je bila mobilizacija, toda služila je le za podkrepitev fuhrerjevih zahtev, potem pa je vojska v paradnem koraku zasedla Sudete. Anglija in Francija ne bosta tvegali vojne radi Poljske! Le nekateri nacisti, ki so imeli najbrž boljše zveze navzgor, so mi pravili, da se utegnejo Poljaki upirati, toda z njimi bo kratek proces, zlasti, ker se je Rusija postavila na stran Nemčije.

Ko je 31. avgusta zvečer razglasil radio znanih 16 Hitlerjevih točk in napovedal sklicanje rajhstaga za 1. septembra dopoldne, se je prebivalstva polastilo razburjenje in zaskrbljenost. 1. septembra ob 10. uri dopoldne je obstalo vse delo, vse je hitelo poslušati radio. Govor Hitlerja je šele podčlil ljudstvo, da gre to pot zares in da je vojna pričela.

Spomnil sem se na leto 1914 in na navdušenje, ki je tedaj prekipelo po Nemčiji, ko je cesar Viljem II. proglasil mobilizacijo in začel z vojnimi napovedi. Nehote sem primerjal raz-

položenje tedaj z razpoloženjem nemškega naroda v tem trenutku.

Vest o izbruhu vojne se je zdela tako neverjetna, da je kot mora legla na ljudske množice. Imel sem priliko gledati odhod mobilizirancev na raznih nemških kolodvorih. Jokajoče žene in otroci so stali pomešani med množico mož, ki so jemali slovo. Videl sem moške, ki so se borili s solzami in zaman iskali tolažilnih besed, ki bi jih rekli svojcem. Osivela mati se je z rokama oklepala sina okrog vratu in na glas ihtela. Ljudje se gnatejo in prerivajo. Vroče je bilo.

V večjih obratih, kot n. pr. pri Krupu v Essenu, so izmenjali delavce kar na veliko. V nekaterih oddelkih so ostali samo funkcionarji nacistične stranke, katerim so sedaj dodelili nove delavce iz Češke in Saške. Stari delavci pa so odšli nekam v srednjo Nemčijo.

Moštvo SS in SA je deloma mobilizirano in odšlo na fronto, večina je ostala, zlasti vsi častniki. O dogodkih v svetu se čuje malo. Govori o tem nihče rad, ker poslušati inozemske vesti v radiu je prepovedano. Zelo malo ali pa sploh nič se zadnje čase ne čuje o dr. Göbbelsu. Govori, kakor ga je imel Göring zadnjo soboto, so spadali do nedavna v področje dr. Göbbelsa.

## Španija na novih potih

General Franco želi navezati stike s Francijo.

Po zmagi nacionalistov v Španiji se je sestavila nova vlada takozvanih falangistov z generalom Francom na čelu. Falangisti so docela fašistično gibanje, ki si je nadelo nalogo, dobojevati boj z boljševizmom do konca in iz Španije ustvariti fašistično državo po vzgledu Nemčije in Italije. Voditelji fašističnega gibanja v Španiji so vzeli parole boja proti boljševizmu zelo resno. Zato si lahko predstavljamo, kako zelo so bili razočarani, ko so prejeli vest o sklenitvi pakta med fašistično Nemčijo in boljševiško Rusijo.

Eden izmed tistih, ki so uvideli, da so bili zavedeni v zmoto, je sam predstavnik fašističnega gibanja general Franco. Dogodki zadnjih dni so mu dali misliti, zato je sklenil preokreniti s svojo politiko. V kolikor je imel okoli sebe okolico, ki tega preokreta ni mogla takoj razumeti, jo je nemudoma očistil in privedel v ospredje druge.

Kot prvo posledico tega zadržanja napovedujejo sklenitev prijateljskega pakta s Francijo. V notranji politiki pa pomirjenje in izgon tujcev, ki so se v sporazumu

s španskim fašističnim gibanjem in iz posebnih ozirov naselili v Španiji, zlasti vzdolž francoske meje.



General Franco

S preokretom v Španiji je seveda tudi spremenjena pozicija v Sredozemskem morju — v korist Angliji in Franciji. To pa je tudi eden izmed razlogov, da vlada v Sredozemskem morju še vedno mir, kljub temu, da Evropa na vzhodu in zapadu gori in da se je trdilo, da bo težišče vojnega požara Sredozemsko morje.

Velike jate ptic selivk so priletele v Dalmacijo, med njimi škorci, štorclje, lastovke in čaple. Sodijo, da jih je pregnala vojska iz Poljske, kot leta 1914.

šen vsak delavski pokret, kjer delavstvo ne misli z lastno glavo. Godba »Zarja« naj vrne ta obisk guštanskim sodrugom. Z njo pojdemo tudi vsi tisti, ki vemo, kaj smo dolžni naši delaski stvari.

Delavci iz Šoštanja.

Okrog 30.000 tujih delavcev bo postopoma odpustila belgijska industrija. Med prizadetimi delavci je zlasti mnogo italijanskih državljani. V Belgiji je še vedno okrog 200.000 brezposelnih, ki jih nameravajo sedaj zaposliti pri raznih javnih delih, deloma pa naj bi nadomestili tuje delavce v rudnikih in drugih tovarnah.

## Delegacija Jugorasa se je vrnila iz Nemčije

Deset jih je bilo na kongresu nemško-nacionalne organizacije.

Buletin Delavske zbornice v Beogradu objavlja:

»Po desetdnevnem bivanju v Nemčiji, kjer je obiskala Hamburg in München, se je dne 29. minulega meseca vrnila delegacija Jugorasa iz Nemčije, kjer je prisostvovala kongresu nacionalno socialistične delavske organizacije »Moč in veselje«. V delegaciji so bili tovariši: Ljubomir Mitić, tajnik delavske zbornice v Beogradu, Dragan Golub, oblastni tajnik Jugorasa iz Osijeka, Zarija Popović, v z. tajnika centralnega tajništva delavskih zbornic, Franc Preželj, predsednik delavske zbornice v Ljub-

ljani (op. ured.: Preželj je uradnik delavske zbornice in predsednik ZZD oziroma Jugorasa), Nikola Adamović, oblastni tajnik Jugorasa v Zagrebu, Vasa Besermenji, oblastni tajnik Jugorasa v Novem Sadu, Boško Spasić, tajnik delavske zbornice v Novem Sadu, Muharem Dizdarević, oblastni tajnik Jugorasa v Sarajevu in Trifuna Despotović, oblastni tajnik Jugorasa v Skoplju.

Tovariš Dragan Golub, kot voditelj delegacije, je podal predsedniku Jugorasa tovarišu Dragiši Cvetkoviću izčrpno poročilo o tem potovanju.

## Ordinacijske ure protituberkuloznih dispanzerjev v Dravski banovini so:

V Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 20, vsak dan od 16. do 19. ure (razen sobot); za otroke od 16. do pol 17. ure, dijaki od pol 17. do 17. ure, moški in ženske od 17. do 18. ure. V Kranju, Stara cesta št. 21, »Zdravstveni dom Kralja Aleksandra Zedinitelja«, vsak ponedeljek in četrtek od 16. do približno 19. ure. Na Jesenicah, bolnica Krajevne bratovske skladnice, vsako sredo od 9.30 do 16. ure. V Kamniku, Prešernova ulica št. 90, vsak torek in petek od 15. do 18. ure. V Trbovljah, Bolnica bratovske skladnice, Loke št. 495, vsak četrtek od 8. do 12. in od 14. do 18. ure. V Cerkljici št. 37-II, vsak ponedeljek in četrtek od 14. do 16. ure (serijski pregledi za otroke izven ordinacijskih ur). V Novem mestu, Banovinska bolnica, Cesta dr. Dežančiča, vsako soboto od 14. do 20. ure. V Brežicah, št. 121, vsako sredo in pe-

tek od 14.30 do 16.30 ure. V Celju, Gregorčičeva ulica 4, Zdravstveni dom, vsak dan od 8. do 10. ure. V Ptuj, Ljutomerska cesta št. 26, v torek in četrtek od 13. ure dalje, ob sobotah od 9. do 11. ure dopoldne za preiskavo otrok in šolske mladine. V Murski Soboti, Kolodvorska ulica št. 7, Banovinska bolnica, vsak četrtek od 10. do 14. ure (po potrebi tudi izven uradnih ur). V Pesjem pri Velenju, Pesje št. 28, Lilijski grič, vsako sredo od 14. do 17. ure. V Rogatcu, Rogatec št. 169, Zdravstveni dom, vsako sredo od 11. do 14. ure. V Mariboru, Marijina ulica št. 13, vsak dan od 8. do 12. ure in od 16. do 18. ure (popoldne serijski pregledi). V Črni pri Prevaljah, enkrat tedensko. V Slovenjgradcu, Kraljeviča Andreja št. 17, vsak ponedeljek in petek od 14. do 17.30 ure.

## Koliko potrebuje delavska družina (4 osebe) za življenje na teden?

O tem piše beograjski »Graficar« na podlagi razgovorov, ki so se vršili med organizacijo grafičnih delavcev in delodajalci. Cene posameznih predmetov so ugotovljene v posebnih skizaljkah, kakor sledi:

|                                   |            |
|-----------------------------------|------------|
| Prehrana                          | din 184.60 |
| stanovanje                        | din 126.60 |
| obleka, perilo in obutev          | din 95.25  |
| kurivo, razsvetljava in soc. zav. | din 61.30  |
| 10 odst. za nepredvidene izdatke  | din 46.70  |
| skupaj                            | din 514.45 |

Najmanj kar bi moral delavec zaslužiti za vzdrževanje štiričlanske rodbine na teden je din 514.45. Vse kar zasluži izpod te vsote pomeni prikrajšanje na zaslužku, vsled česar trpi družina pomanjkanje, t. j. da nima dovolj jesti, ali ne dovolj obleči, ali da pozimi zmrzuje, ali pa mora stanovati v nehygieničnih podzemskih luknjah. Gornji račun je prirojen za razmere v Beogradu. Trdimo pa lahko mirne duše, da služi kot podlaga za vsa ostala mesta v državi. V kolikor so v posameznih mestih cenejša stanovanja, so pa življenjske potrebe dražje.

O nemško-sovjetskem paktu je pisala moskovska »Pravda« od 24. avgusta t. l. tole: »Sklenitev tega dogovora je ogromnega mednarodnega pomena, ker on ne predstavlja samo orodje za vzpostavitev dobrih sosedskih odnosov med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo, ampak služi tudi učvrstitvi miru.« Dne 31. avgusta ob 9. uri zvečer je bil nemško-sovjetski pakt od vrhovnega sovjeta v Moskvi ratificiran, to je odobren.

Krvaveča Terezika umrla. V Konnersreuthu na Bavarskem je umrla znana čudežna Terezika, ki je imela na svojem telesu pet Kristusovih ran, iz katerih je stalno krvavela, zlasti pa ob petkih in v dneh Velikega tedna. Te pojave so ljudje smatrali za čudež in so v velikih procesijah hodili k Tereziki v Konnersreuth. Za slučaj so se zanimali tudi zdravniki, zlasti še, ker so domači zatrjevali, da Terezika sploh ne uživa nobene hrane. Tisti, ki niso ravno lahkoverneži, so dvomili v tak čudež, da bi Terezika lahko živel od zraka in poleg tega že krvavela, zato so zahtevali, da se jo prepelje v kak sanatorij v svrhu opazovanja. Temu pa so protivili njeni domači. Zato je potem postala cerkev previdna in ni več kazala posebnega zanimanja za Terezikin slučaj. Čudodelnica je sedaj umrla in kakor se trdi, jo bodo obducirali, da ugotove, kakor je z njenimi ranami in krvavenjem.

## MALI OGLASI

Priporoča se  
SPECERIJSKA TRGOVINA  
**Delavski dom t. l. z. o. z.**  
Maribor, Frankopanova ulica 1.

**FRANC REICHER, MARIBOR**  
Tržaška cesta 18, se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnik cenah. Hitra izdelava.

**Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324**